

TLAČOVÁ SPRÁVA č.29 - sezóna 2017/2018

Hľadáme život v hudbe a hudbu v živote.

Juraj Nvota pri prvej opernej réžii prežíva radostné objavy

Známy slovenský filmový a divadelný režisér prežíva v Štátnom divadle Košice radostné objavy pri svojom režisérskom debute v opernom žánri. Hovorili sme s ním o pripravách premiéry opery Wolfganga Amadea Mozarta Don Giovanni, ktorá bude v piatok 25. mája v Historickej budove ŠD Košice.

Ako sa zrodilo spojenie Juraj Nvota a Don Giovanni v Košiciach?

Od riaditeľa opery Karola Kevického, som dostal ponuku. Pokušeniu menom Don Giovanni som nevedel odolať, aj keď je to odo mňa trúfalosť. Od počiatku rád spájam činohru so živou hudbou a spevom. Táto cesta ma priviedla na pole hudobného divadla. Tak si vysvetľujem dôveru ktorú som v Košiciach dostal.

Ste známy ako filmový, činoherný, muzikálový a aj operetný režisér. Je Don Giovanni Vašou prvou skúsenosťou s réžiou v opere?

Je to tak. Prežívam radostné objavy, lebo prvý raz je len raz. Cítim sa ako účastník slávnosti na ktorej mám zázračnú príležitosť zahliadnuť, možno i stretnúť Wolfganga Amadea Mozarta s nemenej vzácnym básnikom a libretistom Lorenzom Da Pontem.

Máte za sebou niekoľko týždňov skúšok opery. V čom je pre Vás režirovanie opery novou skúsenosťou v porovnaní s inými žánrami?

To, že postavy príbeh nerozprávajú, ale ho spievajú, si vyžaduje iné herectvo, ktoré samozrejme tiež zrkadlí ľudské bytie. Na javisku aranžujeme povedomé situácie spred niekoľkých storočí a často v nich nachádzame sami seba. Hudba vie sprístupniť to, čo prežívame vo vnútri, to, čo sa nedá nijak inak sprostredkovať. Vie však strhnúť aj k teatrálnemu pátosu. Aj v opere platí, že menej je vždy viac. Samozrejme veľké gestá a prudké zvraty, bez akéhokoľvek psychologizovania, sú opere vlastné. Hľadáme vzácny balans medzi hudobnou štylizáciou a životom. Hľadáme život v hudbe a hudbu v živote.

Dona Giovanniho označujú muzikológovia ako operu opier. Dôvodom je to, že Mozart svojou hudbou dokázal z pomerne jednoduchého a známeho príbehu záletníka vybudovať veľké divadelné dielo. Kládie jednoduchosť príbehu väčšie nároky aj na herecké výkony spevákov?

Da Ponteho spracovanie legendy o rostopašnom záletníkovi a Mozartova hudba dokáže otvárať srdcia divákov naprieč storočiami pre cestu k smrti na kríži, k smrti hriechu. Musím sa priznať, že rozumiem Leporellovi, ktorý túži mať veľa peňazí ako Giovanni, žiť v pohodlí ako Giovanni, užívať veľa rozkoše ako Giovanni a pritom nepracovať. Byť ako Giovanni však znamená prestupovať zákon a denne porušovať Desatoro. Znamená to klamať, podvádzať, požiadať manželku svojho bližneho a vraždiť. Je to stále aktuálna téma a každý muž, či žena s týmto pokušením musia zviešť svoj zápas, či ste robotník, intelektuál, minister vnútra, či predseda vlády. Obdivujem spevákov ako zvládajú skĺbiť náročnosť spevu a rytmu s dramatickými akciami. Nie je to jednoduché, ale snažíme sa, aby to tak vo výsledku pôsobilo, ľahko, jednoducho a čitateľne.

Inscenačný tím má zaujímavé medzinárodné zloženie, keď hudobné naštudovanie zverilo vedenie opery do rúk v Európe žijúceho mladého brazílskeho dirigenta Viniciusa Kattaha. Ako ste hľadali spoločnú reč pri pohľade na Mozartovu operu?

Vinicius je Mozartovec. Študoval vo Viedni a zostal žiť vo Viedni. Priniesol množstvo poznatkov a porovnaní pražskej a viedenskej verzie partitúry. On je hlavnou postavou tohto nového košického Don Giovanniho. Rozdelili sme si priestor. Jeho sú árie, moje recitatívy. Vinicius má zmysel pre absurditu ľudského chovania, má zmysel pre humor a je veľmi ústretový. Páči sa mi ako pozitívne vedie spevákov pri korepetíciách. To nie je obvyklé, aby dirigent bol so spevákami toľký čas. Ja chodím na jeho skúšky a on zas na moje. Dokonca si ako dirigent, zahrá aj jednu epizódu.

Kde sú podľa režiséra najväčšia úskalia operného Dona Giovanniho?

V rovnováhe vážneho a smiešneho, v rovnováhe srdca a rozumu. Da Ponteho príbeh, aj keď je jednoduchý, vytvára fascinujúci priestor, v ktorom nikto nie je majiteľom pravdy a každý má právo byť pochopený. Chceme sa vyhnúť moralite, ale posledný súd je nezvratný.

Opera mala premiéru v Prahe, Mozart ju písal na objednávku a niektoré jej scény sú chronicky známe z filmu nedávno zosnulého Miloša Formana. Kde ste hľadali inšpiráciu pri príprave režijnej koncepcie košického Dona Giovanniho?

Postupoval som ako vždy. Najprv som sa venoval príbehu, hľadal som vzťahy a motívy postáv, ich ciele a potreby. Tie privádzajú postavy ku konfliktom. Bol som šťastný, keď som aj v hudbe pocítil zhodnú náladu, charakteristiku, rytmus konfliktu, rafinovanosť vzťahu, či vyššiu moc. Čítal som o Mozartovi všetko, čo som našiel, ale inšpiráciu som hľadal hlavne v dnešku, v našich vzťahoch, hodnotách, blúdeniach, hľadaniach. Dnešná inscenácia, je určená dnešku a s ním aj zomiera. Opera nie je múzeom starých čias.

Čo môžu diváci od novej inscenácie očakávať. Operu v jej tradičnom poňatí alebo operu, ktorá poniesie aj prvky akejsi aktualizácie a časového posunu?

Poňatie príbehu nie je klasické, ale zároveň tiež nie len moderné. Meče meníme za pištole, ale to je detail. Scénografka a výtvarníčka kostýmov Mona Hafsahl našla prieniky medzi módou doby vzniku opery a budúcou módou. Žijeme čas, v ktorom sa má ľudstvo najlepšie ako sa kedy malo a stále sme nespokojní. Aj Giovanni je stále nespokojný. Túžba po rozkoši imituje lásku a túžba po pohodlí imituje zmysel života, takže Viera v Lásku a Nádej sa nám vzdávajú. Giovanni končí zle a zdá sa mi, že aj cesta našej civilizácie, ako sa správame k tejto planéte, k daru života, vedie tiež do pekla.

Do premiéry ostáva niekoľko týždňov. Napriek tomu položím otázku tváriacu sa ako kliše - prečo by si divák nemal ujsť Dona Giovanniho v Štátnom divadle Košice?

Nie v každom meste je opera. Tam, kde ju majú, myslím si, žijú ľudia, ktorí svoju operu majú radi a sú na ňu hrdí. Operné publikum Košíc si určite pozrie každú operu v svojom divadle. Verím, že ani Giovanniho neprehliadnu. Chovám nádej, že sa nám podarí priniesť na javisko ľudskosť bytia so všetkými omylmi a chybami, čo robia človeka človekom.

2. mája 2018

Svjatoslav Dohovič, web editor a PR